

LBRIS

We know
books

UMBERTO GALIMBERTI

DE CE?

POVEȘTI

pentru copii isteți

despre

100

de

FILOSOFI

Cartea care te face să gândești

Irene Merlini

Maria Luisa Petruccelli

LITERA

București

CUPRINS

PREFAȚĂ DE UMBERTO GALIMBERTI	9
THALES DIN MILET	22
ANAXIMANDRU	24
LAO-ZI	26
PITAGORA	28
BUDDHA	30
CONFUCIUS	32
HERACLIT DIN EFES	34
PARMENIDE	36
EMPEDOCLE	38
ZENON DIN ELEEIA	40
SOCRATE	42
DEMOCRIT	44
HIPOCRAT	46
PLATON	48
DIOGENE DIN SINOPE	50
ARISTOTEL	52
EPICUR	54
LUCIUS ANNAEUS SENECA	56
HYPATIA	58
SFÂNTUL AUGUSTIN	60
AVICENNA	62
ANSELM DE CANTERBURY	64
TOMA D'AQUINO	66

WILLIAM DE OCKHAM	68
ERASMUS DIN ROTTERDAM	70
THOMAS MORUS	72
MICHEL DE MONTAIGNE	74
GIORDANO BRUNO	76
FRANCIS BACON	78
GALILEO GALILEI	80
THOMAS HOBBS	82
DESCARTES	84
BLAISE PASCAL	86
JOHN LOCKE	88
BARUCH SPINOZA	90
GOTTFRIED VON LEIBNIZ	92
GIAMBATTISTA VICO	94
GEORGE BERKELEY	96
MONTESQUIEU	98
VOLTAIRE	100
DAVID HUME	102
JEAN-JACQUES ROUSSEAU	104
IMMANUEL KANT	106
CESARE BECCARIA	108
JOHANN GOTTLIEB FICHTE	110
GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL	112
FRIEDRICH SCHELLING	114
ARTHUR SCHOPENHAUER	116

CHARLES DARWIN	118
SØREN KIERKEGAARD	120
KARL MARX	122
WILLIAM JAMES	124
FRIEDRICH NIETZSCHE	126
SIGMUND FREUD	128
ÉMILE DURKHEIM	130
EDMUND HUSSERL	132
HENRI-LOUIS BERGSON	134
JOHN DEWEY	136
MAX WEBER	138
BERTRAND RUSSELL	140
ALBERT EINSTEIN	142
KARL JASPERS	144
JOSÉ ORTEGA Y GASSET	146
GASTON BACHELARD	148
LUDWIG WITTGENSTEIN	150
MARTIN HEIDEGGER	152
EDITH STEIN	154
WALTER BENJAMIN	156
HERBERT MARCUSE	158
HANS-GEORG GADAMER	160
GÜNTHER ANDERS	162
KARL POPPER	164
MARÍA ZAMBRANO	166
JEAN-PAUL SARTRE	168

EMMANUEL LÉVINAS.....	170
HANNAH ARENDT	172
SIMONE DE BEAUVOIR.....	174
MAURICE MERLEAU-PONTY	176
CLAUDE LÉVI-STRAUSS	178
SIMONE WEIL	180
MARSHALL MCLUHAN	182
ROLAND BARTHES	184
GIORGIO COLLI	186
PAUL FEYERABEND	188
GILLES DELEUZE	190
ZYGMUNT BAUMAN	192
MICHEL FOUCAULT	194
NIKLAS LUHMANN	196
NOAM CHOMSKY.....	198
EMANUELE SEVERINO	200
JÜRGEN HABERMAS	202
JEAN BAUDRILLARD	204
LUCE IRIGARAY.....	206
JACQUES DERRIDA	208
UMBERTO ECO	210
ENRIQUE DUSSEL.....	212
GIANNI VATTIMO	214
GAYATRI SPIVAK.....	216
MARTHA NUSSBAUM	218
JUDITH BUTLER	220

THALES DIN MILET

Te-ai întrebat vreodată de unde vin munții, stelele, animalele, toate gândurile tale și, până la urmă, toate lucrurile? Primul care a făcut-o a fost Thales, și, odată cu el, apare filosofia. Spre deosebire de știință, care caută originea unui anumit lucru, filosofia caută originea tuturor lucrurilor. Filosofia se adresează întregului, dincolo de care nu există nimic, și pornește în căutarea acelei unități în care toate lucrurile sunt adunate laolaltă, chiar și cele mai diverse și antitetice.

Observând natura, Thales a crezut că principiul tuturor lucrurilor trebuie să fie apa. Oare de ce tocmai apa? De fapt, peștișorul tău auriu nu ar putea trăi fără apă, toate plantele din lume s-ar usca, și cum ar putea cămilele să străbată deșertul dacă nu ar avea o rezervă bună de apă în cocoșele lor? Nici tu nu ai putea trăi fără să bei apă. Se pare că apa este foarte importantă pentru viață. Pentru Thales, apa nu este doar un element al naturii, ci are și o anumită putere, ca atunci când curge într-un râu sau când transformă o sămânță într-o plantă. Gândește-te apoi la toate formele pe care le poate lua apa: zăpadă, gheață sau vaporii și umiditate. Pădurea tropicală amazoniană, unul dintre locurile cu cea mai mare umiditate din lume, are cea mai mare varietate de plante, fiind denumită din acest motiv „plămânilumii”. Și astfel legăm din nou apa de viață, pentru că avem nevoie de plămâni ca să respirăm, și respirația ne este necesară pentru a trăi. Dincolo de adevărul spuselor lui, dacă avea sau nu dreptate, importanța lui Thales constă în faptul că și-a pus pentru prima oară această întrebare privitoare la originea tuturor lucrurilor.

Thales din Milet (secolele VII-VI î.H.) a fost primul filosof din istoria filosofiei occidentale, și, totodată, astronom și matematician. Numele lui se leagă de o nouă întrebare filosofică: care este originea tuturor elementelor din natură?

Procedeează precum Thales

Dacă ar trebui să te gândești la un singur element comun tuturor lucrurilor, pe care l-ai alege?

LIBRIS

We know
books

ANAXIMANDRU

Stiai că fluturele este la origine o omidă? În coconul ei, zi după zi, omida devine crisalidă, apoi, în cele din urmă, coconul se deschide și din el iese un fluture cu aripi ce par pictate. Așadar, fluturele se naște din ceva ce există.

Însă pentru Anaximandru, originea tuturor lucrurilor nu poate fi ceva care există deja în natură. În schimb, el consideră originea ca o îmbrățișare ciudată, fără a exista cineva care să îmbrățișeze ori să fie îmbrățișat. Acestei îmbrățișări ciudate i-a dat un nume ciudat, *àpeiron*, adică „fără limită”; cuvântul se referă la un lucru căruia nu i se poate da o formă sau o culoare și la care nici nu te poți gândi ca la ceva care nu a existat înainte și a luat ființă pe urmă; ceva care nu este egal cu nimic și, ca atare, nu poate fi diferit de nimic; ceva ce nu se găsește nicăieri. Dacă ți se pare că nu ai reușit să înțelegi această stranie îmbrățișare cu nume ciudat înseamnă că ai înțeles ce este! În *àpeiron*, aflat în permanentă mișcare, se manifestă o forță extrem de puternică, forță care creează un vârtej, dând naștere căldurii și frigului, care la rândul lor dau viață tuturor lucrurilor existente în natură și în univers: căldura creează Soarele, Luna și astrele, frigul creează pământul, apa și aerul; în schimb, ploaia apare când căldura și frigul se amestecă. Aceste lucruri nu se îmbrățișează însă, așa cum se produce îmbrățișarea *àpeiron*-ului, din contră, fiecare ar vrea să se impună pe nedrept asupra celorlalte. Din fericire, niciunul nu reușește, altfel am avea lucruri ciudate, cum ar fi o vară nesfârșită în care soarele nu luminează niciodată sau o iarnă nesfârșită în care nu există niciodată noapte, și o mulțime de omizi care nu vor fi niciodată fluturi!

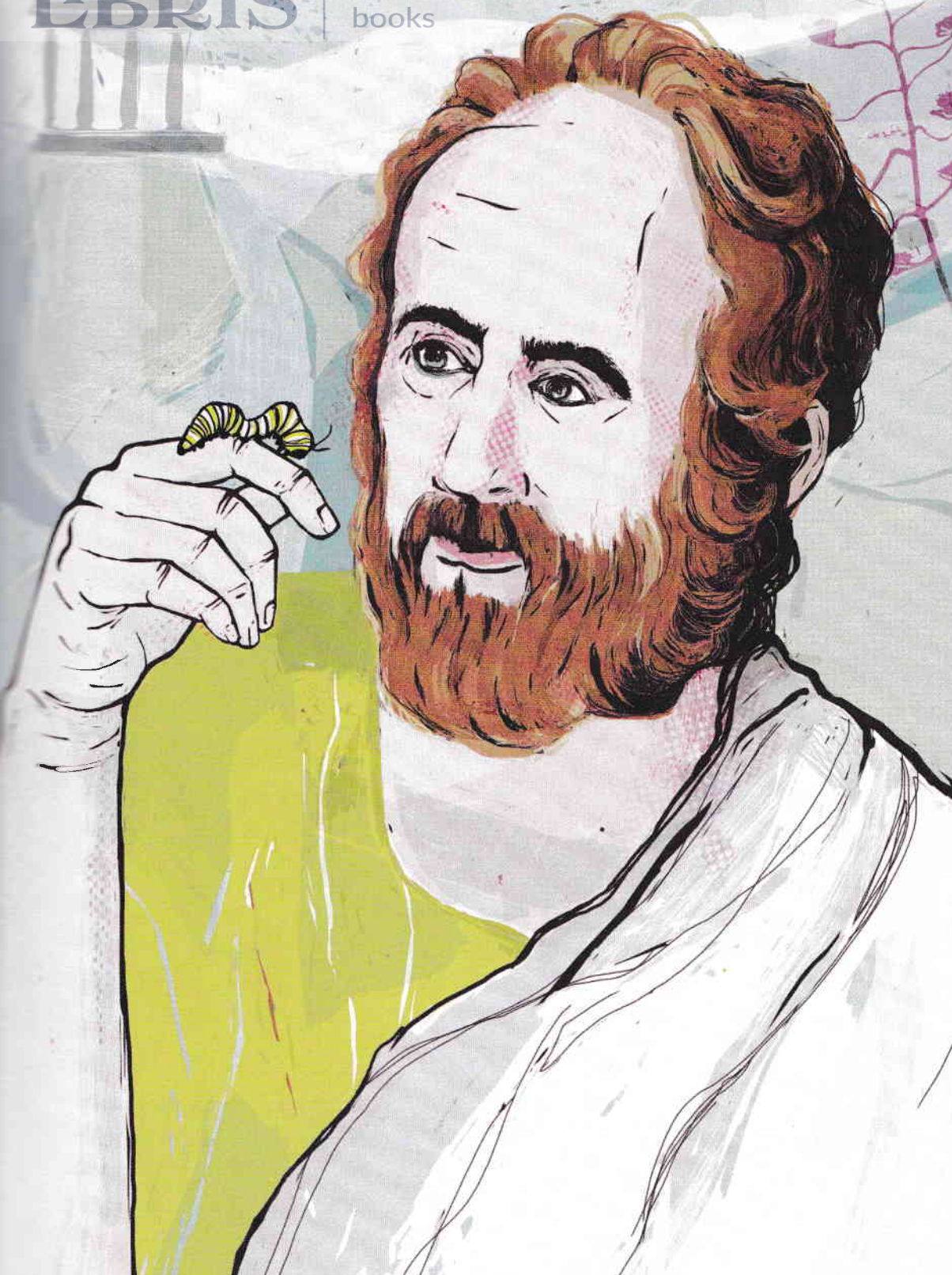
Anaximandru (610–545 î.H.) a fost unul dintre primii filosofi din lumea Greciei antice. El a observat și a studiat natura cu intenția de a arăta ce se găsește la originea tuturor lucrurilor. A fost și primul care a presupus că Pământul plutește în spațiu.

Provoacă-l pe Anaximandru

După părerea ta, cum ar putea ceva care nu are formă, culoare și care nu se găsește nicăieri să genereze tot ce există?

LIBRIS

We know
books

LAO-ZI

Imaginează-ți un pachet ambalat în hârtie strălucitoare și legat cu panglică. A sosit momentul să-l deschizi și... vai! Înăuntru nu e nimic!

Ce glumă o fi și asta? Și dacă îți spun că nu este adevărat că nu conține nimic, ci că este un pachet gol, faci vreo diferență între cele două afirmații?

Nu știu dacă te-ai gândit vreodată la ideea de gol, dar trebuie să știi că pentru Lao-Zi golul este foarte important. Să luăm un vas, de pildă, spunea el. Utilitatea lui constă tocmai în golul pe care îl conține. Da, pentru că în cazul în care, modelându-l, meșterul olar i-ar umple cu lut și interiorul, cum l-am mai putea folosi?

Sau o încăpere: fără găurile pentru ușă și pentru ferestre ar fi un spațiu fără aer, fără lumină, nici măcar n-am putea intra în el. Așa că golul pare să fie extrem de prețios! Lao-Zi crede că are chiar mai mare importanță decât plinul. El gândea puțin pe dos decât suntem noi obișnuiți să o facem. În mod normal, credem că o casă bogată în obiecte este mai valoroasă decât una goală, că o persoană plină de cunoștințe valorează mai mult decât una care nu știe nimic, că o viață plină de proiecte de realizat valorează mai mult decât una lipsită de ele.

În schimb, potrivit părerii lui Lao-Zi, cu cât suntem mai goi, cu atât ne e mai bine: dacă ne trezim plini de dorințe, de haine cu care vrem să ne înveșmântăm, de oameni pe care vrem să-i vedem... ei bine, dacă la un moment dat se întâmplă ceva, nici măcar nu observăm. În schimb, dacă ne trezim goi, observăm totul. Detaliile, lucrurile mărunte. Starea de a fi goi nu înseamnă că ne lipsește ceva, ci că suntem deschiși, ca o fereastră. Deschiși luminii, întunericului și aerului, care trebuie să intre, să iasă, să pătrundă peste tot.

Lao-Zi (secolele VI-V î.H.) este considerat părintele taoismului, una dintre cele mai importante doctrine orientale. Figura sa a devenit legendară. Născut în China, a fost arhivar, un mare erudit și a avut mulți discipoli.

Urmează logica lui Lao-Zi

la o cutie, umple-o cu nisip și fă-o să sune ca o tobă. Pe urmă golește-o și încearcă iar. Observi diferențe între cele două situații? Dacă da, care anume?

LBRIS

We know
books

Pitagora

Câteodată, matematica ți se pare dificilă și ai vrea ca numerele să nu existe. Totuși, fără ele nu ai putea nici măcar să numeri când te joci de-a v-ați ascunselea! Pentru Pitagora, totul ține de numere, deoarece el considera că orice lucru din jurul nostru este alcătuit din numere și din relații între ele.

Trebuie să știi că, pentru a le reprezenta, el așeza pietricele pe pământ formând figuri geometrice cu ele. Acest lucru ți se poate părea un fel ciudat de a proceda, având în vedere că, de exemplu, ca să indici numărul „șase”, pur și simplu scrii „6”. Însă Pitagora se spune că și-ar fi așezat în ordine pietricelele, punând trei dintre ele pe primul rând, două pe al doilea și una pe al treilea, sau aranjând două rânduri de câte trei. Și iată că, observându-le, descoperea că șase poate fi atât un număr sub formă de triunghi, cât și un număr sub formă de dreptunghi. În felul acesta, a realizat că numerele au proprietăți, că unele sunt mai speciale decât altele, dar mai cu seamă că, prin forma și ordinea lor, generează armonia naturii, ca și cum ar crea muzică. Privind cu atenție la un fierar care bătea fierul cu ciocanele lui, Pitagora a înțeles că sunetele bătăilor erau plăcute, nu deranjau, când între greutatea ciocanelor exista o anumită relație numerică. De exemplu, sunetul produs de un ciocan era armonios alături de sunetul produs de altul care cântărea jumătate din primul, adică atunci când relația dintre ciocane era de 2 la 1, pentru că unu este jumătatea lui doi. Aceleași relații se regăsesc între notele muzicale. După cum vezi, numerele se ascund absolut peste tot: se află până și în cântecul tău preferat, și acum e limpede că, dacă te emoționează atât de tare, este și datorită lor!

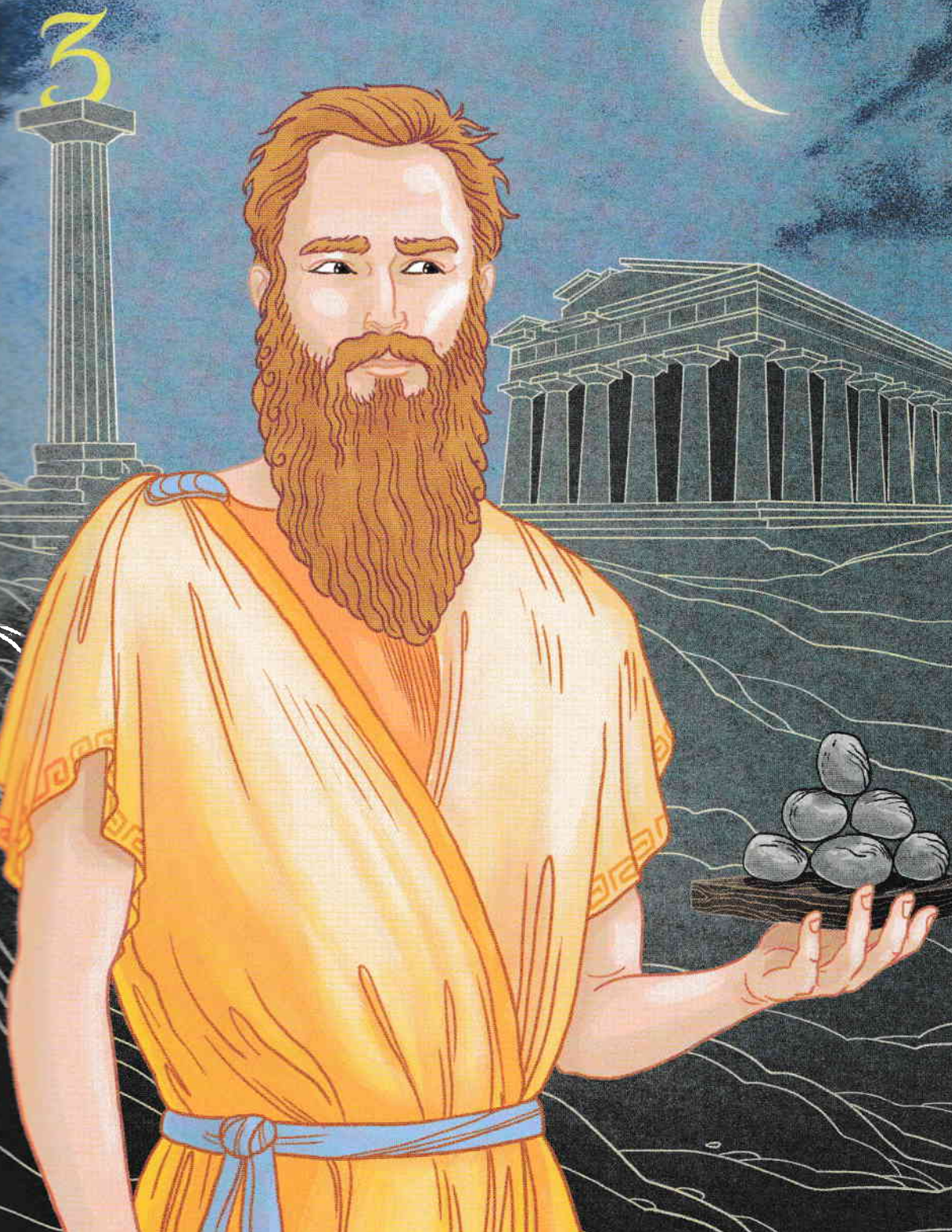
Pitagora (580/570–495 î.H.) a elaborat celebra teoremă matematică ce îi poartă numele. La școala lui, în afară de studiul numerelor, se transmitea și importanța cunoașterii pentru purificarea sufletului.

Procedează precum Pitagora

Desenează-l pe zece ca un număr în formă de triunghi. Vei obține o *tetradă*, acel număr perfect pe care jurau pitagoreicii.

LIBRIS

We know
books

Buddha

Siddhartha Gautama a fost primul Buddha – asta înseamnă „cel trezit, iluminat“. Siddhartha, care era rege, ieșind într-o zi din palatul lui, a fost impresionat de suferința pe care a văzut-o în jur. Astfel, pentru a înțelege de unde provine și cum să o depășească, a abandonat totul și a plecat în lume. A descoperit cum cauza suferinței se afla în oameni, în dorințele și în egoismul lor, și astfel a aflat calea spre fericire, devenind Buddha.

Gândește-te: ce te face să suferi? Nu ai șapca pe care ți-o dorești atât de mult? O prietenă a preferat să iasă cu altcineva? Ai febră și nu te poți duce la cinematograful? Crezi că dacă ai avea acea șapcă pe cap, sau dacă prietena ta ar ieși cu tine, sau dacă nu ai avea temperatură, ai fi fericit sau fericită. Însă se va întâmpla ca, în scurt timp, să vrei o altă șapcă, pentru că îți place mai mult, ca prietena ta să nu fie așa cum vrei tu să fie, sau poate te vei duce la cinema, și nu-ți va plăcea filmul. Probabil vei începe din nou să te plângi pentru altceva și, în ritmul ăsta, nu vei fi niciodată fericit. Pentru Buddha, a-ți petrece timpul cuprins de dorința lăcomă este ca și cum ai întinde mâna în adâncuri ca să te agăți de apă: cu cât o faci mai mult, cu atât te scufunzi mai tare. În schimb, dacă știi că punctul de sprijin se află în tine, poți să plutești, și poate chiar începi să înoți.

Buddha ne invită să ne gândim că nimic nu este veșnic, că nimic nu durează în timp. Știind acest lucru, vedem lumea cu alți ochi și putem să acceptăm orice lucru ca pe un dar frumos, chiar dacă nu e exact ce ne dorim în acel moment.

Siddhartha Gautama Buddha (secolele VI-V î.H.) a fost călugăr, filosof și profet. A descoperit cele Patru Adevăruri Nobile pe care se bazează budismul, o filosofie și o practică de viață răspândite în toată lumea.

Urmează logica lui Buddha

Cu prima ocazie când te vei întrista de ceva care ți se pare că îți lipsește, încearcă să apreciezi ce ai.

LBRIS

We know
books

